

Adjustment Model of Tourism Spaces for Disabled People and Veterans Case Study: Yazd City

Keramatollah Zayyari^{*1}, Ahmad Poorahmad², Hossein Hataminejad³, Shahab Nargani⁴.

1- Professor of Geography and Urban Planning, University of Tehran, Tehran, Iran

2- Professor of Geography and Urban Planning, University of Tehran, Tehran, Iran

3- Associate Professor of Geography and Urban Planning, University of Tehran, Tehran, Iran

4- PhD in Geography and Urban Planning, University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 05 April 2021

Accepted: 25 July 2021

Extended Abstract

Introduction

Attention to all social groups is one of the essential goals of urban planning. One of the most critical problems in urban areas of the country is their inappropriateness for people with disabilities. This is significant both in the physical and behavioural aspects. We must give the disabled people their rights as minorities in the society, because a city whose actions lead to the limitation of these people is a disabled city. Adjusting spaces, especially tourism spaces, for people with mobility limitations is a manifestation of justice and social security in access. Like many other countries, tourism in our country is a manifestation of cultural identity and one of the most important sources of income. Therefore, the development of this field is of particular importance, especially for a country that faces many problems and issues such as unemployment, limited foreign exchange resources, and a single-product economy. According to the economic issues, the development of tourism in Iran and other non-oil exports could be a way out of the economic crisis in our oil-based economy. The global registration of Yazd city and its historical and cultural identity has been a turning point for city managers and those in charge of tourism to attract all tourists to this city with the proper planning. The purpose of this study is to present a model of adjustment of tourism spaces for access of veterans and persons with disabilities, using Strauss and Corbin approach in Grounded theory.

Methodology

Based on the Grounded theory, 24 experts, activists, and specialists in the field of tourism and people with relevant knowledge and experience participated in this study. They participated in an unstructured in-depth interview. Data obtained from the interview were analyzed using open coding, theoretical coding, and selective coding simultaneously. The focus of this research is tourism spaces in Yazd city. Due to the fact that Yazd's tourism spaces are influenced by the city's historical space and cover most of the city's historical context, the area studied in the present study is the area of valuable historical context. To analyze the data, the software Atlas. Ti was used and its paradigm model was presented. In this software, data analysis is performed at two main levels: text level and conceptual level. The text level includes the segmentation and organization of data files, data coding, and writing notes, while the conceptual level emphasizes modeling activities such as linking code and shaping networks.

* Corresponding author (zayyari@ut.ac.ir)

Copyright © 2021 Journal of Urban Tourism. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution- noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages provided the original work is properly cited.

Results and discussion

The findings showed that the development of accessible tourism could provide the ground for more interaction and communication between the disabled and members of society. According to the research objectives, the central category is the adjustment of tourism spaces to access the disabled and veterans. In this study, the two categories of promoting the international status of tourism and the needs of the community of the disabled and veterans, as causal conditions, have been influential on the desired central phenomenon. After studying the causal conditions, it is necessary to pay attention to the underlying conditions such as psychological, human resources and structure and take the required measures to improve them. It should be noted that when choosing strategies and effective measures in this regard, the intervening conditions such as the role of government, infrastructure barriers, and economic factors must be considered so that planners do not make mistakes in choosing their strategies. Strategies for developing the tourism of the disabled and veterans include central participation, functionalism and communication. The development of this type of tourism can create sustainable employment, encourage entrepreneurs, create a creative and innovative environment, and pave the way for sustainable development and a dynamic community suitable for all persons and promote a culture of social participation and civic pride. In the present study, we develop a theoretical model of research that illustrates the relationships between components and categories with research process data. This type of tourism, like other types of tourism, has its consequences. These include socio-cultural, tourism, and economic development. This type of tourism can also have negative effects, which can be minimized with proper management and proper training.

Conclusion

According to the proposed model, it is recommended that we consider the role of different factors in the adjustment of tourism spaces in order to sustainable tourism. By paying enough attention to contextual and interfering factors, the Yazd world registration and its historical-cultural identity have been a turning point for city managers and tourism officials to attract tourists from all groups with the proper planning and adjustment of tourism spaces. Managers and planners in the field of tourism should consider the causal conditions affecting accessible tourism, including the promotion of the international status of tourism and the special needs of the disabled community and veterans because without understanding these conditions properly, it will not be possible to identify the problems and issues related to this field of tourism comprehensively.

Keywords: Disabled people and Veterans, Adjustment, Tourism Spaces, Yazd City.

الگوی مناسب‌سازی فضاهای گردشگری ویژه معلولین و جانبازان مطالعه موردی: شهر یزد

کرامت الله زیاری^۱ - استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران
احمد پور احمد - استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران
حسین حاتمی‌نژاد - دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران
شهاب نارگانی - دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۰۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۶

چکیده

ثبت جهانی شهر یزد و هویت تاریخی فرهنگی آن، نقطه عطفی برای مدیران شهری و متولیان امر گردشگری بوده که با برنامه‌ریزی‌های صحیح و مناسب‌سازی فضاهای گردشگری در راستای گردشگری پایدار، گردشگران را از تمامی اقشار به این شهر جلب کنند. مناسب‌سازی فضاها به‌ویژه فضاهای گردشگری برای افراد دارای محدودیت‌های حرکتی، نمود تأمین عدالت و ایمنی اجتماعی در دسترسی‌هاست. در پژوهش توصیفی - تحلیلی حاضر، هدف ارائه الگوی مناسب‌سازی فضاهای گردشگری جهت دسترسی معلولین و جانبازان است که برای این منظور از رویکرد استراوس و کوربین در نظریه برخاسته از داده استفاده گردید. جامعه آماری متشکل از خیرگان، فعالان و متخصصین حوزه گردشگری بوده است. حجم نمونه در حین فرایند پژوهش مشخص و از نمونه‌گیری تئوریک استفاده شده است. اشباع نظری تا نمونه ۱۵ تا حدودی شکل گرفت اما روند پژوهش تا ۲۴ ادامه یافت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اطلس‌تی‌آی استفاده شد و مدل پارادایمی آن ارائه گردیده است. نتیجه حاصل از این تحقیق ارائه مدلی است که در آن روابط مؤلفه‌ها و مقوله‌ها با داده‌های فرآیند تحقیق به تصویر کشیده می‌شود و در بسترهای موردنیاز در قالب شرایط زمینه‌ای از قبیل جامعه‌پذیری، نیروی انسانی، دانش فنی و تجارب گردشگری و شرایط مداخله‌گر، راهکارهایی از جمله مشارکت محوری، عملکردگرایی و ارتباطات بیان می‌گردد. در این بستر چهار دسته از عوامل به ایفای نقش می‌پردازند که عوامل مدیریتی در کنار عوامل ساختاری، فردی و عملکردی در ارتقای وضعیت مناسب‌سازی‌ها تأثیرگذار بوده‌اند. در الگوی مطلوب مناسب‌سازی فضاهای گردشگری بر لزوم توجه جدی‌تر به الگوهای مدیریتی نوین و مشارکتی و لزوم ایفای نقش پررنگ‌تر بخش خصوصی در کنار نقش تسهیلگری دولت تأکید می‌شود. به‌جز نقش حمایتی و نظارتی دولت، باید به عوامل زیرساختی، اقتصادی، آگاهی و شناختی، نگرشی و آموزشی و نیز ویژگی‌های خاص فضاهای گردشگری نیز توجه نمود.

واژگان کلیدی: معلولین و جانبازان، مناسب‌سازی، فضاهای گردشگری، شهر یزد.

مقدمه

افراد دارای معلولیت تجربه گردشگری کاملاً متفاوتی دارند. برای بسیاری از آنان تجربه سفر شامل دشواری‌های مرتبط با حمل‌ونقل عمومی و محل اقامت است (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۶۷). استفاده کردن از فضاهای شهری بدون محدودیت از حقوق شهروندی است. افراد دارای محدودیت حسی حرکتی به خاطر محدودیت در اندام حسی خود، خدمات شهری متناسب با وضعیتشان را طلب می‌کنند. با توجه به تعداد زیاد معلول و نیز افزایش تصادفات رانندگی و حوادث غیرمترقبه دیگر که تعداد معلولین را افزایش می‌دهد و همچنین نیاز روحی شدید این افراد به کاهش مشکلات، تعمق در رفع نیازها و تنگناهای فراروی معلولین به صورت علمی اجتناب‌ناپذیر است (صرامی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱). بررسی پدیده معلولیت و پیامدهای ناشی از آن، بسیار حائز اهمیت است چراکه با شناخت تبعات و پیامدهای معلولیت می‌توان در آینده از بروز برخی معلولیت‌های دیگر به خصوص معلولیت‌های اجتماعی جلوگیری نمود. معلولیت اجتماعی نیز می‌تواند به هرگونه ممنوعیت و محدودیتی اطلاق گردد که در نهایت منجر به محرومیت یک فرد از امکانات و فرصت‌های موجود در جامعه باشد (ظهیری‌نیا، ۱۳۹۰: ۱۶۴). فراهم آوردن بستر مناسب برای توسعه ارتباطات جمعی معلولین از طریق سازمان‌های مردم‌نهاد و مراکز فرهنگی و ورزشی با سایر افراد جامعه در یک محیط مناسب، نشاط اجتماعی را به همراه خواهد آورد که نتیجه آن یک وضعیت روانی مثبت توأم با رضایتمندی اجتماعی و روانی خواهد بود (شاطریان، ۱۳۹۷: ۱۵۶). معلولان در معرض قطع پیوندهای طبیعی زندگی هستند و می‌بایست با برقراری دوباره این پیوندها از ایجاد عوارض جسمی روانی برای خود و خانواده‌شان جلوگیری نمود (برنا و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲). گردشگری در کشور ما همانند بسیاری از کشورها، نمودی از هویت فرهنگی و یکی از منابع مهم کسب درآمد است، بنابراین توسعه این حوزه خصوصاً برای کشورهای در حال توسعه‌ای که با مشکلات و مسائل متعددی همچون بیکاری، محدودیت منابع ارزی و اقتصاد تک‌محصولی مواجه هستند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (هرندی و میرزاییان، ۱۳۹۶: ۹۰). با توجه به مشکلات اقتصادی در کشور و تحریم‌های موجود، توسعه گردشگری در ایران در کنار صادرات غیرنفتی دیگر، می‌تواند راه برون‌رفتی از بحران‌های اقتصادی در اقتصاد مبتنی بر نفت ما باشد (فرهادی‌خواه و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۵۴). البته سهم ناچیز کشور ما در این حوزه، علی‌رغم دارا بودن قابلیت‌های بسیار گردشگری، لزوم یک برنامه‌ریزی صحیح و همه‌جانبه را قطعیت می‌بخشد ولی موفقیت در تدوین برنامه‌های جامع و پیشرفته نیازمند روش‌های علمی و کاربردی در این فرایند خواهد بود. گردشگری در زندگی معلولین بسیار تأثیرگذار و موجب بهبود وضعیت روحی و روانی آنان و افزایش توانمندی این افراد در برابر چالش‌های ناشی از معلولیت می‌شود، اما به جهت مشکلات زیرساختی حوزه گردشگری، این قشر از جامعه عملاً در این حوزه نادیده گرفته شده‌اند. با پیشرفت جامعه، وضعیت گردشگری از مطلوب بودن اجتماعی به یک ضرورت تغییر می‌کند که این مسئله برای افراد دارای معلولیت بسیار با اهمیت است (Agovino et al, 2017: 58). فعالیت‌های گردشگری می‌توانند به تحقق اهداف توسعه پایدار تعیین شده توسط سازمان ملل در سال ۲۰۱۵ کمک کنند، که هدف آن کاهش و ریشه کن کردن فقر، حفاظت از سیاره و تأمین برابری و رفاه است که از این جمله می‌توان به ادغام افراد معلول در مقاصد گردشگری با از بین بردن برخی موانع مانند موانع جسمی و نگرشی اشاره نمود (UNWTO, 2018). در عین حال فعالیت‌های گردشگری می‌توانند اثرات بسیاری در زندگی افراد دارای معلولیت به همراه داشته باشند که برای مثال می‌توان دستیابی به رشد شخصیتی، افزایش شمول اجتماعی و افزایش کیفیت زندگی آن‌ها اشاره نمود (Lehto et al, 2018: 185). شهر یزد از جمله شهرهای تاریخی ایران و اولین شهر خشت خام جهان است که در فهرست جاذبه‌های گردشگری یونسکو در زمره شهرهای مورد توجه گردشگران داخلی و خارجی قرار دارد که این امر نقطه عطفی برای مدیران شهری و متولیان امر گردشگری بوده که کمر همت را بسته و آن‌طور که شایسته نام این شهر تاریخی است، آن را به جهانیان معرفی نمایند و با برنامه‌ریزی‌های صحیح و ایجاد زیرساخت‌های مناسب و در راستای گردشگری پایدار، گردشگران را از تمامی اقشار به این شهر جلب کنند. شناخت فضاهای گردشگری در شهر یزد به ما این امکان را خواهد داد که درک درستی از ظرفیت‌های موجود داشته (زارع و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۰۹) و توان این فضاها و به تبع آن جریان‌های گردشگری برای گردشگران و به‌طور خاص گردشگرانی با محدودیت‌های جسمی و حرکتی، به نحو مطلوبی بررسی گردد. با مشاهده و بررسی اجمالی گردشگران ورودی به فضاهای گردشگری در شهر

یزد، جای خالی گردشگران دارای معلولیت مشهود است. البته زیرساخت‌ها و تأسیسات گردشگری در بسیاری از مناطق شهر به‌ویژه بافت تاریخی که به‌واسطه ویژگی‌های بارزش خود از سایر بافت‌های شهری متمایز است (حسن‌زاده و سلطان‌زاده، ۱۳۹۶: ۵۷)، پاسخگوی نیاز این گردشگران نبوده و این حوزه شامل تعاملات عوامل مختلفی مانند سیاست‌های دولت، کیفیت خدمات، جمعیت، سیستم حمل‌ونقل بوده که متغیرهای آموزش، وضعیت هتل‌ها و آگاهی از نیازهای گردشگران، از عوامل مهم و حساس در ارتباط با مراجعه مجدد گردشگران خارجی به استان یزد می‌باشند (السعدی و سعید، ۱۳۹۴: ۱۶۴). طبق پژوهش منتظری و براتی می‌توان با سنجش جاذبه‌های گردشگری و امکانات موجود، نقاط ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و سپس برنامه‌ریزی برای توسعه آن‌ها و با اتکاء به برنامه‌ریزی راهبردی، بستری مناسب برای توسعه امر گردشگری در سطح شهر فراهم آورد و با توسعه و بهره‌گیری مستمر از جایگاه فرهنگی تاریخی شهر یزد، وجهه این شهر را به‌عنوان یک مقصد گردشگری در سطح ملی و فراملی تقویت نمود (منتظری و براتی، ۱۳۹۳: ۴۰). همچنین آهنگران و همکاران نیز سه مجموعه عوامل برای مشارکت معلولین در سفر و فعالیت‌های گردشگری شناسایی کرده‌اند که شامل محدودیت‌ها و موانع سفر، عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری برای سفر و معیارهای مشارکت معلولین در سفر و فعالیت‌های گردشگری بود و با تحلیل مجموعه عوامل مذکور و ترکیب نمودن نتایج حاصل، الگوی مشارکت معلولین در سفر و فعالیت‌های گردشگری را طراحی نمودند (آهنگران و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱). مقامی و امیرشاکرمی نیز ضمن بررسی حق تفریح و فراغت معلولین، به رفع موانع روحی علاوه بر رفع موانع فیزیکی در امر مناسب‌سازی‌ها تأکید نموده‌اند و دسترسی صرف به فضاهای شهری و پارک‌ها را برای حضور معلولین کافی ندانستند (مقامی و امیرشاکرمی، ۱۳۹۷: ۳۰۵). در یک بررسی اکتشافی مقایسه‌ای از عوامل رقابتی در بازار گردشگری معلولین در دو کشور اسپانیا و استرالیا، آب‌وهوا، ساختار محلی، کیفیت خدمات و زیرساخت‌ها به‌عنوان مهم‌ترین عوامل شناسایی شدند (Vila et al, 2015: 261). پولات و هرمانز نیز مدلی را برای گردشگری در دسترس پایدار برای مشارکت هر چه بیشتر افراد معلول در فعالیت‌های گردشگری ارائه کردند (Polat & Hrmans, 2016: 125). در پژوهشی در ایتالیا، طرحی کلی برای گردشگری با تمرکز بر نقاط قدرت و ضعف را ارائه و گردشگری معلولین به‌عنوان فرصتی برای یکپارچگی اجتماعی در نظر گرفته شد و بیشتر موانع محیطی و اطلاعاتی در زمینه گردشگری معلولین به دلیل عدم وجود یک ابزار تشخیص هم‌زمان و سیستماتیک اطلاعات شناسایی شده است (Agovino et al, 2017: 59). زاجادکز در بررسی مدل‌های معلولیت به‌عنوان مبنایی برای تغییر سیاست‌های آینده گردشگری قابل دسترس، دریافته است که به سبب گوناگونی معلولیت‌ها دستیابی به یک راه‌حل جامع در گردشگری قابل دسترس کاری پیچیده بوده و نیاز به یک مدل ترکیبی انعطاف‌پذیر می‌باشد. در این زمینه بزرگ‌ترین پتانسیل در توسعه گردشگری قابل دسترس، مدل‌هایی هستند که ترکیبی از بسیاری از عوامل تعیین‌کننده ناتوانی باشند و پویایی توسعه گردشگری قابل دسترس به‌احتمال زیاد، به‌طور گسترده تحت تأثیر مدل اقتصادی منعکس‌کننده روند فعلی برای خصوصی‌سازی منابع گردشگری می‌باشد (Zajadacz et al, 2017: 59).

پژوهش حاضر بر اساس ویژگی‌ها در دسته تحقیقات کیفی حوزه گردشگری معلولین در سطح راهبردی محسوب می‌شود و با بررسی اکثر تحقیقات داخلی و نیز پژوهش‌های صورت گرفته در سایر کشورها، درمی‌یابیم که هیچ‌کدام با استفاده از روش تحقیق تئوری برخاسته از داده‌ها انجام نشده است. هدف این پژوهش، شناخت ویژگی‌ها و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر توسعه فضاهای گردشگری شهری و خلق الگوی داده بنیاد مناسب‌سازی این فضاها در راستای دسترسی گردشگران معلول و جانباز است. در پژوهش پیش‌روی سعی بر آن شده است تا به این پرسش‌ها پاسخ داده شود که آیا با توجه به وضعیت فضاهای گردشگری در شهر یزد از نقطه نظر دسترسی معلولین و جانبازان، می‌توان الگویی جهت مناسب‌سازی این فضاها ارائه نمود؟ توسعه این نوع گردشگری از طریق چه راهکارهایی ممکن بوده؟ و چه عوامل مداخله‌گری در این رابطه وجود دارند؟ این پژوهش به‌طور عمده ناشی از نیاز دست‌اندرکاران و برنامه‌گذاران حوزه گردشگری به پیش‌بینی فرایند توسعه فضاهای گردشگری به‌منظور افزایش اثربخشی و کارایی در جذب حداکثری تمامی اقشار گردشگران می‌باشد.

مبانی نظری

در عصر رقابت بین شهرها و مکان‌ها، ارائه تصویری مطلوب و مناسب از هر شهر، پیش‌شرط اصلی ورود به جریان رقابتی شهری و منطقه‌ای است و هرچه کیفیت فضاهای شهری بالاتر باشد می‌تواند فعالیت‌های اختیاری و در ادامه آن فعالیت‌های اجتماعی را در خودپذیرا باشد و حفظ نماید (محمدی و چنگلویی، ۱۳۹۲: ۱۷). با توجه به این‌که معلولین بزرگ‌ترین اقلیت غیر نژادی در جهان می‌باشند و تخمین زده می‌شود که ۱۲ درصد جمعیت دنیا حداقل با یکی از انواع معلولیت زندگی می‌کنند (اسدی گندمانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۰) یکی از مهم‌ترین مشکلات فضاهای شهری، نامناسب بودن فضاهای آن در ارتباط با اشخاص معلول می‌باشد. این مهم هم در حوزه کالبدی و هم در حوزه رفتاری قابل‌ملاحظه است. اولی ناشی از نتایج برنامه‌ریزی شهری غیر صحیح و اقدامات عملی شهرسازانه و دومی پیامد رفتار اجتماعی فرهنگی ناشی از آن است (اقبالی، ۱۳۸۵: ۱). در دانش برنامه‌ریزی شهری، نقش اجتماعی و نیز کیفیت فضاهای عمومی شهری دارای ارزش است (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۵). در بررسی‌ها، گذار مفاهیم از گردشگری و معلولیت به گردشگری در دسترس، آشکارکننده تغییر از تمرکز بر روی دسترس‌پذیر بودن بخش‌های کلیدی گردشگری (به‌عنوان مثال حمل‌ونقل، اسکان و جاذبه‌ها) به ترکیب یک درک تجسم‌یافته از گردشگری در دسترس، در توسعه مقاصد در دسترس برای ارائه برابر تمامی خدمات به کلیه افراد اعم از معلول و یا غیر معلول می‌باشد (Darcy et al, 2020: 140). جامعه بین‌المللی جهت حمایت از معلولین در سال ۲۰۰۶، کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت را باهدف افزایش حمایت و تضمین بهره‌مندی برابر و کامل افراد معلول و ارتقاء احترام نسبت به منزلت ذاتی آن‌ها، توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد تصویب نمود. از آنجاکه تفریح و فراغت نیز از جمله نیازهای اساسی معلولان و فراهم آورنده فرصتی جهت بازپروری و ادغام آنان در جامعه تلقی می‌گردد، ماده ۳۰ کنوانسیون شرح مفصلی از حقوق رفاهی، گردشگری و تفریحی معلولان را ارائه و لزوم برخورداری از این حق را بر مبنای مساوی با سایرین مورد تأکید قرار داده است (مقامی و امیرشاکرمی، ۱۳۹۷: ۳۰۷). ناتوانی‌های حرکتی برای بخش بزرگی از اجتماع، محدودیت ایجاد می‌کند. محدودیت‌های حاصل از ناتوانی‌ها، نباید به‌عنوان مانعی در مقابل دستیابی آن‌ها به فضاهای موردنظرشان تلقی گردد؛ بلکه آن‌ها باید بتوانند با حداکثر استقلال ممکن، رها از محدودیت‌ها زندگی کنند. مناسب‌سازی فضاها برای افراد دارای محدودیت‌های حرکتی، نمود تأمین عدالت و ایمنی اجتماعی در دسترس‌هاست که علاوه بر ایجاد امنیت جانی و بهداشتی، اثرات روانی فوق‌العاده‌ای به همراه خواهد داشت. در حال حاضر حفظ و ارتقای زندگی افراد ناتوان به یکی از مهم‌ترین اهداف سیستم بهداشتی و درمانی تبدیل شده است (امیری، ۱۳۹۶: ۲۲). مهم‌ترین موانع پیش روی این افراد، موانع نگرشی و به دنبال آن موانع فیزیکی و کمبود اطلاعات است (Tecu et al, 2019: 1). مناسب‌سازی فضا، اصلاح محیط و تدارک وسایل حمل‌ونقل است به‌طوری‌که افراد معلول قادر باشند تا آزادانه و بدون خطر در محیط پیرامون خود اعم از اماکن عمومی، معابر، محیط شهری و بین‌شهری و ساختمان‌های عمومی حرکت کنند و از تسهیلات محیطی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با حفظ استقلال فردی لازم بهره‌مند شوند (Hannaford, 2011: 14). به‌طور رسمی و جدی از دهه هفتاد میلادی به بعد مناسب‌سازی، در دستور کار کشورها قرار گرفت. بر اساس مشکلاتی که معلولین در نقاط مختلف جهان داشته‌اند، از سال ۱۹۷۷ اصولی را جهت فضای شهری و معلولین تعیین کردند. تجارب ارزشمند بسیاری از کشورها در این زمینه نشان داد که چگونه با تمهیدات ساده‌ای می‌توان از توانمندی نیروی عظیمی از افراد که تا قبل از آن در خانه محبوس بودند در برنامه‌های توسعه بهره برد. در سطح ملی، از سال ۱۳۶۵ بحث در زمینه مناسب‌سازی معماری و شهرسازی برای معلولین جسمی و حرکتی در مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن شروع شد، هر چند بسیاری از افراد به اولویت مسئله اعتقاد نداشتند. اولویت به ساختمان‌های عمومی و آموزش داده شد و این تفکر حاکم بود که معلول در خانه خود و در دل خانواده‌اش به هر صورتی که باشد مناسب‌سازی انجام می‌شود. هشدار پژوهندگانی که خود معلول بودند نشان دادند که مناسب‌سازی زیست شخصی نیز یک ضرورت است و جدای از مناسب‌سازی فضاهای عمومی نیست (سبحانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۸۷). عدم امکان بهره‌مندی معلولان از تسهیلات و فضاهای شهری، در واقع نه به خاطر معلولیت آنان بلکه به لحاظ معلولیت اجتماع و ناتوانی آن در سازگاری امکانات فضاهای شهری با نیازهای این طیف از

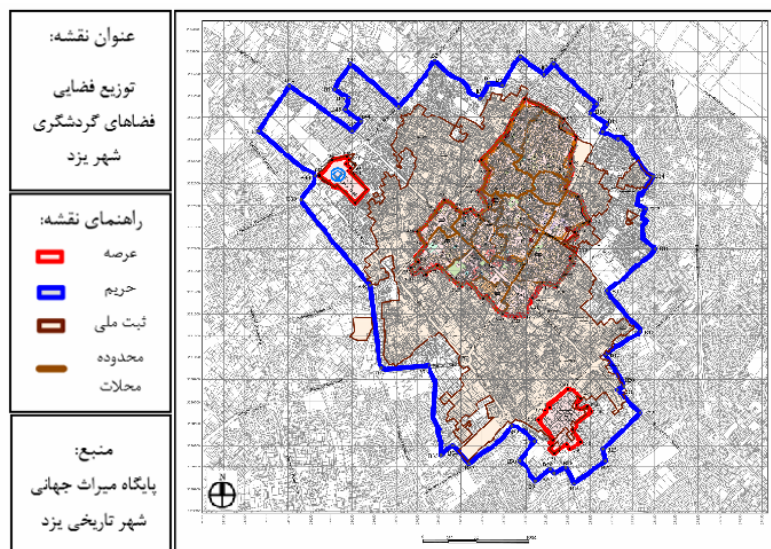
شهروندان جامعه است (گرچی و شیرزاد نظرلو، ۱۳۹۷: ۱۳۹). از جهت دیگر امروزه گردشگری به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، در سال‌های اخیر نقش بسزایی در رشد و توسعه کشورها ایفا نموده است. افراد دارای معلولیت، جانبازان و سالمندان نیز مانند هر فرد دیگری از حق سفر و استفاده از حوزه گردشگری برخوردارند. این بخش از بازار جهانی گردشگری در دهه‌های اخیر به‌عنوان گردشگری قابل دسترس^۱ مطرح شده است. در بررسی الگوهای سفر این افراد مشاهده شد اصلی‌ترین موانع، درآمد و عدم مناسب‌سازی اقامتگاه‌ها و جاذبه‌های گردشگری می‌باشد که بر سفر و فعالیت‌های گردشگرانه آن‌ها تأثیر می‌گذارد. بازار بالقوه‌ای که بنگاه‌های گردشگری با برطرف کردن محدودیت‌ها و موانع سفر افراد با نیازهای خاص می‌توانند به‌عنوان گوشه بازار به آن نگاه کرده و از مزیت رقابتی برخوردار شوند (کردی سرجاز و همکاران، ۱۳۹۳: ۱). گردشگری در دسترس به معنای دسترسی تمامی افراد اعم از معلولین، سالخورده‌گان و حتی افراد با معلولیت موقت به خدمات حوزه گردشگری، به‌طور عادلانه و آزادانه و با رعایت استانداردهای جهانی می‌باشد (Sukma & Dyah, 2019: 614). گردشگری در دسترس یک فعالیت پیچیده است که ارائه خدمات به‌کل جامعه را تضمین می‌کند (Zsarnoczky, 2018: 40). عبارت گردشگری در دسترس در سال ۲۰۰۹ توسط دیکسون و داریسی مطرح گردید. این شاخه از گردشگری علاوه بر گردشگران معلول، نابینا، ناشنوا، لال و کم‌بینا، تسهیلاتی را برای زنان باردار، سالمندان و مادرانی که با کالسکه و نوزاد سفر می‌کنند، فراهم می‌کند. در بررسی‌های توسعه گردشگری، رویکرد تمرکز بر روی دسترس‌پذیری بخش‌های کلیدی گردشگری از جمله حمل‌ونقل، اسکان و فضاهای گردشگری، آشکار است (Darcy et al, 2020: 1). بنابراین دسترسی به یک الگوی مطلوب جهت مناسب‌سازی فضاهای گردشگری شهری در راستای دسترسی معلولین و جانبازان بسیار بااهمیت می‌باشد.

باید اذعان کرد که امر مناسب‌سازی مسئله‌ای چندبعدی است که تنها با مطالعه علمی و متخصصانه می‌توان عوامل پیشرفت آن را فراهم ساخت و آن را در جامعه نهادینه کرد. نادیده گرفتن مسئله مناسب‌سازی در ایران از طرف دولت و جامعه از آنجا ناشی می‌شود که معلولین متفاوت از دیگر شهروندان شناخته می‌شوند. چنین نگاهی به معلولان در ایران تاریخ‌مند است و تاکنون این نگرش دستخوش تغییر چندانی نشده است. فقر مالی معلولین، بالا بودن درصد بیکاری در بین ایشان، وضعیت نابسامانی اقتصادی این قشر، ناکارآمدی دولت در نهادینه کردن و تضمین این بخش و داشتن نگرش منفعلانه به معلولان از طرف جامعه، عواملی هستند که پیشرفت در این حوزه را با مشکل مواجه می‌کنند (فردیان، ۱۳۹۵: ۲۶۳). با بررسی مطالعات صورت گرفته، به نظر می‌رسد که دلایل عمده مشارکت اندک افراد دارای معلولیت جسمی و حرکتی در امر گردشگری در کشورهای دیگر ناشی از مسائل اجتماعی از جمله حمایت‌های اجتماعی و بینش افراد جامعه است در حالی که در ایران، سیاست‌ها و عوامل محیطی نظیر عدم مناسب‌سازی فضاها به‌عنوان مهم‌ترین مانع مطرح بوده و مشکلات اجتماعی و سیستم‌های خدماتی در مراتب بعدی اهمیت قرار می‌گیرند.

محدوده مورد مطالعه

تمرکز مکانی این پژوهش، فضاهای گردشگری در شهر یزد می‌باشد. با توجه به این که فضاهای گردشگری یزد تحت تأثیر فضای تاریخی شهر قرار گرفته و بیشتر بافت تاریخی شهر را پوشش می‌دهد، لذا محدوده مورد مطالعه در پژوهش حاضر، محدوده بافت ارزشمند تاریخی می‌باشد. بافت تاریخی شهر یزد با داشتن حدود ۷۷ محله و قدمتی بیش از ۲۵۰۰ سال، در تاریخ ۱۶ اسفند ۱۳۸۴ با شماره ثبت ۱۵۰۰۰، به‌عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. شهر یزد به دلیل معماری تاریخی ارزشمند و بافت سنتی دست‌نخورده‌اش در ۱۸ تیرماه سال ۱۳۹۶ در فهرست میراث جهانی یونسکو، به‌عنوان دومین شهر تاریخی ایران پس از بم و بیست و دومین اثر تاریخی کشور در فهرست میراث جهانی یونسکو به ثبت رسیده است. این بافت تاریخی به‌عنوان دست‌نخورده‌ترین و وسیع‌ترین بافت مسکونی تاریخی ایران شناخته شده و وسعتی بیش از ۷۰۰ هکتار را به خود اختصاص داده است. موقعیت جغرافیایی بافت تاریخی یزد از شمال به خیابان دولت‌آباد، از سمت جنوب به خیابان کاشانی، از شرق به فهادان و از غرب به خیابان مطهری محدود می‌شود.

شکل شماره ۱ نقشه توزیع فضایی فضاهای گردشگری در شهر یزد را نمایش می‌دهد.

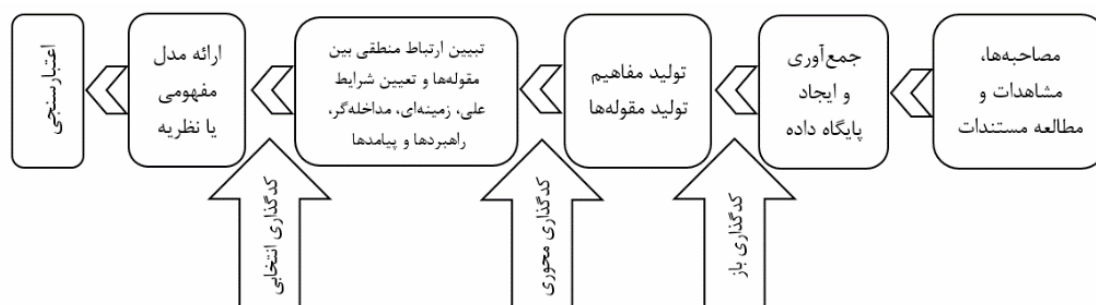
شکل شماره ۱. توزیع فضایی فضاهای گردشگری در شهر یزد

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی-تحلیلی بوده و هدف آن با توجه به ارائه مدل تئوریک الگوی مناسب‌سازی فضاهای گردشگری جهت دسترسی معلولین و جانبازان، کاربردی است. راهبرد مورد استفاده، تئوری برخاسته از داده‌ها می‌باشد. ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش، مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته، مشاهدات حین تحقیق و بررسی اسناد و مدارک شامل تحلیل‌ها، اخبار و گزارش‌ها است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت ارائه مدل تئوریک، از نرم‌افزار اطلس‌تی‌آی^۱ استفاده شد. در این نرم‌افزار، تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح اصلی انجام می‌گیرد: سطح متنی^۲ و سطح مفهومی^۳. سطح متنی شامل بخش‌بندی و سازمان‌دهی فایل‌های داده، کدگذاری داده‌ها و نگارش یادداشت‌ها^۴ است، در حالی که سطح مفهومی بر فعالیت‌های ساخت مدل نظیر مرتبط کردن کدها و شکل دادن شبکه‌ها^۵ تأکید دارد. جامعه آماری در پژوهش حاضر با توجه به انتخاب استراتژی روش تئوری برخاسته از داده‌ها برای انجام پژوهش، ذیل رویکرد تحقیقی کیفی تعریف شده و پژوهشگر در راستای جمع‌آوری داده‌ها مطابق با مراحل استراتژی پژوهشی مورد نظر، به خبرگان موضوع مراجعه نموده و بنابراین جامعه آماری این پژوهش عبارت است از: خبرگان، فعالان و متخصصین حوزه گردشگری علی‌الخصوص گردشگری معلولین و جانبازان از جمله راهنمایان و برنامه‌گذاران تور و همچنین افراد آشنا به مسائل گردشگری و دارای دانش و تجربه مرتبط با موضوع در شهر یزد. در این روش پس از مشخص نمودن مسئله مورد پژوهش و مرور ادبیات پیشین، نمونه‌گیری انجام می‌پذیرد. حجم نمونه در حین فرایند پژوهش مشخص می‌شود و با توجه به روش در نظر گرفته شده و پس از بررسی انواع شیوه‌های نمونه‌گیری کیفی، از نمونه‌گیری تئوریک^۶ استفاده شده است. این نوع نمونه‌گیری غیر تصادفی بوده و انتخاب نمونه‌ها در جهت هدف تحقیق می‌باشد. در نمونه‌گیری تئوریک، مصاحبه‌های عمیق با خبرگان تا جایی پیش می‌رود که به حد اشباع تئوریک می‌رسد. به منظور دستیابی به نتایج بهتر، سعی بر آن شده تا در نمونه‌گیری از تمامی سطوح حرفه‌ای و مدیریتی در ترکیب نمونه‌ها بهره گرفته شود و همچنین به بومی بودن آنان توجهی ویژه گردد. در راستای این پژوهش ۲۴ مصاحبه صورت گرفت که از مصاحبه ۱۵ به بعد تحلیل

1. ATLAS.ti
2. Textual level
3. Conceptual level
4. Memos
5. Networks
6. Theoretical sampling

داده‌ها منجر به کشف مقوله‌های جدیدی نشد. در شکل شماره ۲، دیگرام مراحل چندگانه این پژوهش به تصویر کشیده شده است.

شکل شماره ۲. دیگرام مراحل چندگانه پژوهش

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

تجزیه و تحلیل داده‌ها یکی از اجزای کلیدی تئوری برخاسته از داده‌ها است که به صورت هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها انجام می‌شود و مبنایی برای جمع‌آوری داده‌های بیشتر فراهم می‌کند. در همین حال مقوله‌ها و مشخصه‌ها و ابعاد آن‌ها تعیین می‌شوند. تئوری برخاسته از داده‌ها روش تحقیقی است که طی فرایند جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، فرضیه یا تئوری شکل می‌گیرد. در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده سه نوع کدگذاری صورت می‌پذیرد: کدگذاری باز^۱، محوری^۲ و انتخابی^۳. مفاهیم، مقوله‌های اصلی، مقوله‌های فرعی و مشخصه‌های آن‌ها به وسیله شکستن داده‌های خام، بر اساس کدگذاری باز، محوری و انتخابی تعیین می‌شوند. کدگذاری باز فرایند تحلیلی است که از طریق آن مفاهیم، ویژگی‌ها و ابعاد آن‌ها در داده‌ها کشف می‌شوند. وظیفه اصلی در این مرحله کشف، نام‌گذاری و توسعه مفاهیم است. محقق هر شکلی از داده‌های جمع‌آوری شده از منابع مختلف اطلاعاتی را با دقت مورد بررسی قرار می‌دهد؛ تا این شکل‌های مختلف را در کنار یکدیگر چیند و از طریق مقایسه و تحلیل خط به خط، شباهت‌ها و تفاوت‌ها را شناسایی کند. کدگذاری محوری، فرایندی است که مقوله‌ها را به زیر مقوله‌ها وصل می‌کند. به این دلیل به این کدگذاری محوری گفته می‌شود که کدگذاری حول محور یک مقوله است و مقوله‌ها در سطح مشخصه‌ها و ابعاد به یکدیگر متصل می‌شوند. کدگذاری انتخابی، فرایند یکپارچه‌سازی و تصفیه تئوری است.

اعتبارسنجی داده‌ها

علیرغم نظر برخی از پژوهشگران که بحث درباره اعتبار داده‌ها و نتایج پژوهش را به طور سنتی به پژوهش کمی مربوط می‌دانند (Johnson & Christensen, 2008)، در پژوهش‌های کیفی نیز با توجه به این که هنوز برای ارزیابی اعتبار داده‌ها اتفاق نظر خاصی نیست ولی صحت و اعتبار داده‌ها و یافته‌ها بخشی با اهمیت از فرایند پژوهش می‌باشد. مواردی همچون حساسیت پژوهشگر، انسجام روش‌شناسی، متناسب بودن نمونه، گردآوری و تحلیل هم‌زمان داده‌ها باعث می‌شوند تا حد زیادی از دقت علمی تضمین شود (برزیده و همکاران، ۱۳۹۷: ۲۰). لذا در این پژوهش برای اعتبار داده‌ها چند متخصص و کارشناس به‌عنوان ناظر در تمامی مراحل پژوهش استفاده گردید و با همتایان علمی نیز در حوزه مورد پژوهش تبادل نظر صورت گرفت و نتایج حاصله نیز به مصاحبه‌شوندگان برگردانده شد تا اعتبار داده‌های به‌دست‌آمده دوباره بررسی گردد. در نهایت از طریق خود مصاحبه‌شوندگان، اعتبار مدل دوباره سنجیده شد. نظرات و برداشت محقق انعکاس دنیای اجتماعی و روند تحقیق است (ایمان، ۱۳۸۸: ۱۸۱).

1. Open coding
2. Axial coding
3. Selective coding

بحث و یافته‌ها

فرایند تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر شامل کدگذاری باز، محوری و انتخابی است. کدگذاری، رویه‌ای نظام‌مند است که توسط استراوس و کوربین (۲۰۰۸) برای کشف مقوله‌ها، مشخصه‌ها و ابعاد داده‌ها توسعه داده شده است. شایان ذکر است که فرایند جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها در این روش مطالعه به صورت هم‌زمان انجام می‌گیرد. جمع‌آوری داده‌ها تا جایی ادامه پیدا می‌کند که پژوهشگر در داده‌ها به مرز اشباع برسد و مفاهیم مرتبط مطرح شده توسط مصاحبه‌شوندگان، تکراری شود.

کدگذاری باز، جزئی از تحلیل است که شامل شناسایی، نام‌گذاری و طبقه‌بندی داده‌ها می‌شود. برای طبقه‌بندی دقیق مفاهیم باید داده‌های خام به وسیله بررسی دقیق متن مصاحبه‌ها و یادداشت‌های زمینه‌ای، مفهوم‌سازی شوند. مفهوم‌سازی با شکستن داده‌ها و نشانه‌گذاری آن‌ها انجام می‌شود. داده‌های جمع‌آوری شده کدگذاری می‌شوند تا بهتر شباهت‌ها و تفاوت‌ها شناسایی شوند. در این پژوهش فایل‌های متنی، پیاده‌سازی شد و این فایل‌ها از طریق نرم‌افزار اطلس‌تی‌آی مورد پردازش قرار گرفت. با استفاده از روش تحلیل محتوا، متن تمامی مصاحبه‌ها مورد بررسی، مفهوم‌پردازی و مقوله‌بندی قرار گرفت و ارتباط بین کدهای باز با استفاده از نرم‌افزار ترسیم شد. پس از تکمیل مصاحبه‌ها و تحلیل داده‌های به دست آمده، پژوهشگر با دیدگاه عمیق‌تر و درک بیش‌تر از تجارب مصاحبه‌شوندگان، بین مقوله‌ها و ابعاد و ویژگی‌های شناسایی شده آنان در مرحله کدگذاری باز، حرکت رفت و برگشتی انجام داده و در این راستا مفاهیم جدیدی شناسایی گردید که به مقوله‌های پیشین اضافه شد تا مقوله‌ها به حد اشباع تئوریک برسند. مدل اولیه پژوهش در شکل شماره ۳ ترسیم شده است. با توجه به اهداف پژوهش، مقوله محوری، مناسب‌سازی فضاهای گردشگری در راستای دسترسی معلولین و جانبازان در نظر گرفته شده است. مطابق با تعریف استراوس و کوربین، پدیده محوری، حادثه یا اتفاقی است که یک سلسله کنش‌های متقابل برای کنترل یا اداره کردن آن وجود دارد و به آن مربوط می‌شود.

شرایط علی

منظور از شرایط، رویدادهایی است که موقعیت‌ها، مباحث و مسائل مرتبط با پدیده را خلق می‌کنند و تا حدی تشریح می‌کنند که چرا و چگونه، افراد و گروه‌ها به روش‌های خاصی پاسخ می‌دهند. شرایط ممکن است علی، مداخله‌ای و زمینه‌ای باشند (Strauss & Corbin, 2008: 118). هدف این قسمت شناسایی شرایط علی پدیده مناسب‌سازی فضاهای شهری در راستای گردشگری معلولین و جانبازان است. منظور از شرایط علی رویدادها یا اتفاقاتی هستند که بر این پدیده تأثیر می‌گذارند. بر اساس تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های انجام شده شرایط علی تأثیرگذار بر این پدیده در جدول شماره ۱ بیان گردیده است. در این پژوهش دو مقوله به عنوان شرایط علی که بر پدیده محوری مورد نظر تأثیرگذار بوده، شناسایی شده‌اند که عبارت‌اند از: ارتقای جایگاه بین‌المللی گردشگری و نیاز جامعه معلولین و جانبازان.

جدول ۱. کدهای باز و مقوله‌های مربوط به شرایط علی

مقوله‌ها کدهای باز	
افزایش قدرت رقابتی منطقه‌ای در حوزه گردشگری	ارتقای جایگاه بین‌المللی گردشگری
سطح توسعه گردشگری کشور	
هدف‌گذاری افزایش درآمد ارزی غیرنفتی	شرایط علی
افزایش تقاضای گردشگری در دسترس	
ویژگی‌های جسمانی و روانی جانبازان و معلولین	نیاز جامعه معلولین و جانبازان
توجه به نیازهای خاص معلولین و جانبازان در برنامه‌ریزی‌ها	
ارتقای محیط شهری و فضاهای گردشگری	
دست پیدا کردن به اهداف و نیازهای جامعه	

شرایط زمینه‌ای

هدف ارائه مجموعه‌ای خاص از ویژگی‌هاست که به پدیده موردنظر تعلق دارند. شرایط زمینه‌ای، مجموعه شرایطی است که راهبردها درون آن به اداره پدیده می‌پردازند و زمینه پدیده موردنظر را فراهم ساخته و بر رفتارها و کنش‌ها تأثیرگذار می‌باشد. جدول شماره ۲ نمایانگر مقوله‌های مربوط به شرایط زمینه‌ای می‌باشد.

جدول شماره ۲. کدهای باز و مقوله‌های مربوط به شرایط زمینه‌ای

مقوله‌ها کدهای باز			
اخلاق‌مداری			
جامعه‌پذیری	روان‌شناختی		
آگاهی و شناخت			
تجربه، دانش، ابتکار و خلاقیت			
صلاحیت تخصصی	نیروی انسانی	شرایط زمینه‌ای	
آموزش نیروی لازم			
فناوری‌های نوین و پیشرفت‌های جدید			
دانش فنی لازم جهت مناسب‌سازی	ساختاری		
الگوهای نوین مدیریتی			
نگاه سیستمی			

شرایط مداخله‌گر

این شرایط، اثر شرایط علی بر پدیده مورد مطالعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در این تحقیق پس از بررسی مفاهیم و مقوله‌ها شرایط مداخله‌گر به شرح جدول شماره ۳ شناسایی شدند.

جدول شماره ۳. کدهای باز و مقوله‌های مربوط به شرایط مداخله‌گر

مقوله‌ها کدهای باز			
نقش تسهیلگری دولت و خط‌مشی‌گذاری عمومی	نقش دولت		
رعایت عدالت در توزیع امکانات و مزایا			
اصلاح قوانین و مقررات و استانداردسازی			
مشخص نبودن جایگاه گردشگری معلولین و جانبازان در برنامه‌ریزی‌های کلان دولت			
ویژگی‌های خاص فضاهای گردشگری و اماکن تاریخی		شرایط مداخله‌گر	
اقامتگاه‌های مناسب‌سازی شده	موانع		
حمل‌ونقل عمومی در دسترس	زیرساختی		
لزوم دسترسی به خدمات بهداشتی، درمانی و توان‌بخشی			
کانال‌های ارتباطی مناسب			
هزینه تمام‌شده بالا			
فشارهای اقتصادی خارجی و تحریم‌ها	عوامل اقتصادی		
نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر و تکنولوژی‌های به‌روز			
نبود بودجه کافی دولتی در راستای مناسب‌سازی			

راهبردها

کنش یا برهم‌کنش‌های خاصی که از پدیده محوری منتج می‌شود. راهبردها به ارائه راه‌حل‌هایی برای مواجهه با پدیده مورد مطالعه اشاره دارد که هدف آن اداره کردن، برخورد، به انجام رساندن و حساسیت نشان دادن به پدیده مورد مطالعه است (Strauss & Corbin, 2008: 120). در این پژوهش مقوله‌های مشارکت محوری، عملکردگرایی و ارتباطات به‌عنوان راهبردهایی برای دستیابی به پدیده محوری در نظر گرفته شده‌اند و جدول شماره ۴ این کدهای باز و مقوله‌های مربوطه را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۴. کدهای باز و مقوله‌های مربوط به راهبردها

مقوله‌ها کدهای باز	
مشارکت اجتماعی حداکثری معلولین در جامعه	مشارکت محوری
جلب مشارکت مردمی	
جذب سرمایه انسانی خلاق	
در نظر گرفتن خواسته‌های تمامی گروه‌های ذینفع	راهبردها
تعیین معیارهای دقیق در راستای ارزیابی عملکردها	
نظارت پیوسته بر پایه برنامه‌ریزی‌های خاص	
پایش منظم و دوره‌ای در جهت شناسایی و بهبود	
ارتقای کمی و کیفی فضاهای گردشگری در دسترس	
تدوین برنامه‌ریزی استراتژیک پویا	عملکردگرایی
برنامه‌ریزی راهبردی رسانه‌ای - ارتباطی	
برند سازی شهری	
بازاریابی مناسب و تبلیغات	ارتباطات

پیامدها

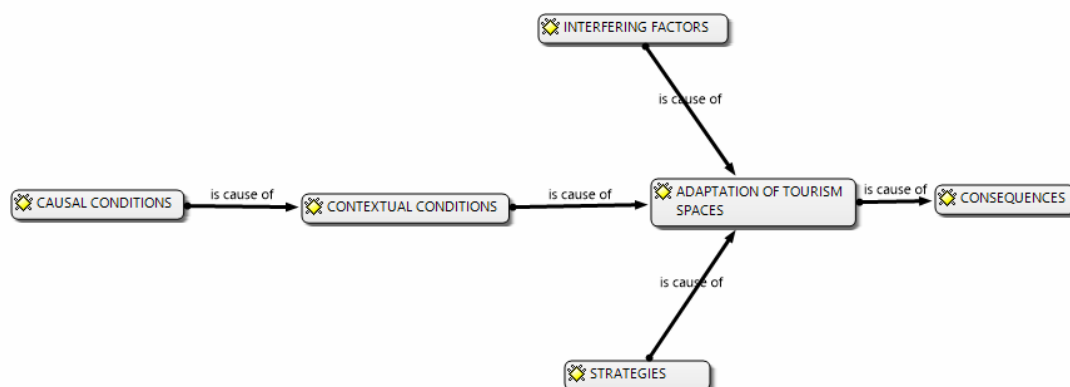
خروجی‌هایی هستند که در اثر به‌کارگیری راهبردها و کنش‌های مربوط به مقوله محوری به وجود می‌آیند. در پژوهش حاضر، این پیامدها عبارت‌اند از: توسعه فرهنگی اجتماعی، توسعه گردشگری و توسعه توان اقتصادی، که در جدول شماره ۵ بیان گردیده شده است.

جدول شماره ۵. کدهای باز و مقوله‌های مربوط به پیامدها

مقوله‌ها کدهای باز	
ارتقای فرهنگ مشارکت اجتماعی	توسعه فرهنگی اجتماعی
ارتقای غرور شهروندی و اعتماد به نفس و عزت نفس معلولین	
توسعه سرمایه اجتماعی	
پویایی بیشتر همه اقشار جامعه	پیامدها
توسعه گردشگری پایدار	
ایجاد محیطی خلاق و نوآور در جهت بهبود گردشگری در دسترس	توسعه گردشگری
ارتقای کیفیت زیرساخت‌ها در فضاهای گردشگری	توسعه توان اقتصادی
کارآفرینی	
پیشرفت اقتصادی به‌واسطه جذب سرمایه	
ایجاد اشتغال در سطوح مختلف	

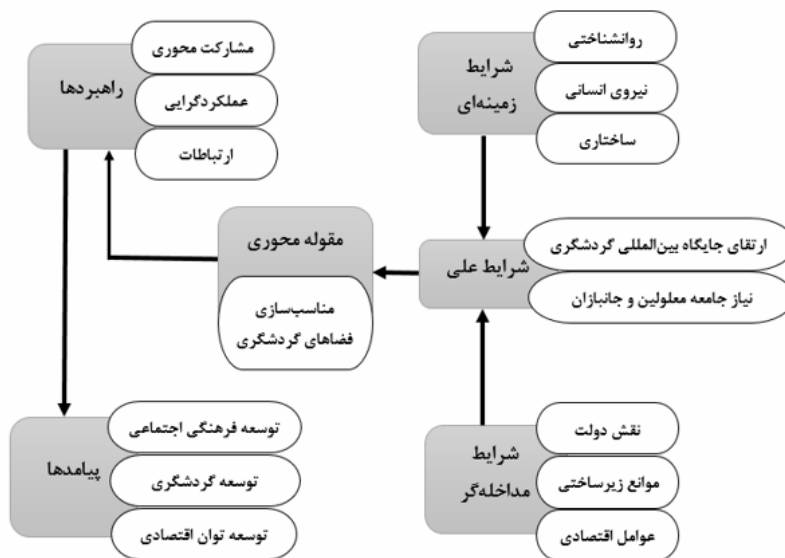
درحالی‌که کدگذاری باز، داده‌ها را به مقوله‌های مختلف تفکیک می‌کند، کدگذاری محوری، مقوله‌ها و زیر مقوله‌های آن‌ها را با توجه به مشخصه‌ها و ابعاد آن‌ها به یکدیگر مرتبط می‌سازد. برای کشف نحوه ارتباط مقوله‌ها با یکدیگر، پژوهشگر از پارادایم^۱ استفاده می‌کند. پارادایم، ابزار تحلیلی است که استراوس و کوربین برای مطالعه داده‌ها پیشنهاد کردند. اجزای اصلی پارادایم عبارت‌اند از: شرایط، عمل‌ها/عکس‌العمل‌ها و پیامدها. استراوس و کوربین، مدل پارادایم را به این جهت ارائه کردند که در تئوری زمینه‌ای مقوله‌های فرعی در قالب مجموعه‌ای از ارتباط‌هایی که نشان‌دهنده شرایط علی، پدیده، زمینه، شرایط مداخله‌ای، راهبردهای عمل/عکس‌العمل و نتایج هستند به مقوله‌ها مرتبط می‌شوند. کدگذاری باز با تعیین مفاهیم و مقولات به پایان می‌رسد. در این هنگام محقق مقولاتی دارد که می‌باید ارتباط آن‌ها را با یکدیگر در پرتو داده‌های واقعی مشخص کند. این اقدام در مرحله کدگذاری محوری صورت می‌گیرد. کدگذاری محوری فرآیندی است که طی آن داده‌هایی که به مفاهیم و مقوله‌ها تجزیه شده بودند، به شیوه جدیدی موردبررسی قرار می‌گیرند تا از آن میان بتوان بین یک مقوله و مفاهیم موجود در آن و حتی دیگر مقولات پیوند برقرار کرد. خروجی این کار مدل تئوریک است. مدل

تئوریکی شامل شرایط علی، پدیده، زمینه، شرایط مداخله‌ای، استراتژی و پیامدها است. این مدل محقق را قادر می‌کند تا درباره داده‌ها به‌طور منظم بیندیشد و آن‌ها را به شیوه‌های دیگری به هم پیوند زند (بازرگان، ۱۳۸۷). شکل شماره ۴ مدل پارادایمی می‌باشد که از نرم‌افزار اطلس‌تی‌آی استخراج گردیده است.

شکل شماره ۴. مدل پارادایمی ناشی از کدگذاری محوری با استفاده از نرم‌افزار اطلس‌تی‌آی

در طی فرایند کدگذاری محوری، محقق، از ابزارهای تحلیلی پرسیدن سؤال و مقایسه دائمی و تئوریکی بین مقوله‌ها، مقوله‌های فرعی و مشخصه‌های آن‌ها که در کدگذاری باز ظاهر شده‌اند استفاده می‌کند تا روابط بین مقوله‌ها و مقوله‌های فرعی را توسعه دهد و مقوله‌ها را متناسب با مدل پارادایم شکل دهد. هم‌زمان با انجام کدگذاری باز و محوری، الگویی ساخته شد که حاکی از ارتباط بین مقوله‌ها و مقوله‌های فرعی است. زمانی که این ارتباطها توسعه داده شدند، از رویه کدگذاری انتخابی، استفاده‌شده؛ تا ادغام مقوله‌ها و مقوله‌های فرعی، که در کدگذاری باز و محوری شناسایی شده‌اند، در قالب یک تئوری نوظهور تسهیل شود. فرایند کدگذاری انتخابی، فرایندی است که طی آن مقوله اصلی انتخاب می‌شود و به شکلی نظام‌مند به سایر مقوله‌ها ارتباط داده می‌شود، به آن ارتباطها اعتبار بخشیده می‌شود و مقوله‌هایی که به تلخیص و توسعه نیاز دارند؛ بهبود پیدا می‌کنند. در این مرحله پژوهشگر به نگرش نظریه اقدام می‌کند که شرحی انتزاعی بر فرایندی ارائه می‌دهد که در پژوهش مطالعه شده است (دانایی‌فرد، ۱۳۸۶: ۸۷). در شکل شماره ۵، مدل تئوریکی مناسب‌سازی فضاهای گردشگری جهت دسترسی معلولین و جانبازان، ارائه شده است:

شکل شماره ۵. مدل مناسب‌سازی فضاهای گردشگری جهت دسترسی معلولین و جانبازان

پس از تهیه مدل تئوریک برای افزایش اعتبار مدل، مدل تئوریک در اختیار خبرگان دانشگاهی آشنا با مباحث گردشگری و روش تئوری برخاسته از داده‌ها قرار گرفت و از آنان خواسته شد که نظرات خود را در مورد فرایند تدوین مدل و مدل نهایی ارائه دهند که اکثراً مدل را تأیید کرده و بعضی از آن‌ها نظرات اصلاحی نیز داشتند که در فرایندی رفت و برگشتی اصلاحات اعمال و نظر نهایی خبره گرفته شد. در همین مرحله فرایند تحقیق نیز با تعدادی از خبرگان روش تحقیق به اشتراک گذاشته شد که تأیید فرایند تحقیق نیز از خبرگان این حوزه گرفته شد.

نتیجه گیری

مناسب‌سازی فضاهای شهری برای دسترسی یکسان همه اقشار جامعه به‌ویژه جامعه معلولین و جانبازان، که نه لطفی در حق آن‌ها بلکه جزو حقوق این افراد می‌باشد و باید با تغییر نگاه ترحم‌آمیز به این افراد، شرایطی در جامعه فراهم شود تا فرصت‌های برابر برای همگان در دسترسی به تمامی حوزه‌های شهری ایجاد گردد. با توجه به گستردگی خدمات کلینیکی و پاراکلینیکی در شهر یزد و همچنین توانمندی خدمات حوزه گردشگری، شهر یزد می‌تواند در حد مطلوب در خدمات‌رسانی به مخاطبین دارای معلولیت عملکرد خوبی داشته باشد و با توجه به محدودیت‌های موجود در بافت ارزشمند تاریخی و برخی از سایت‌های گردشگری، می‌توان با بررسی وضع موجود و تجدیدنظر در طراحی محیطی و تعریف مبلمان شهری، ایجاد دسترسی مناسب به فضاهای گردشگری را فراهم آورد. همچنین با توجه به تمرکز سازمان‌ها و ارگان‌های تصمیم‌گیرنده در مرکز استان، در تنظیم و ارائه راهکارها به‌منظور عملیاتی نمودن آن‌ها در سه‌شاخه مدیریتی، ساختاری و خدماتی، هماهنگی و همراهی مناسبی را می‌توان پیش‌بینی نمود. با توجه به اینکه شهر یزد دارای پتانسیل‌ها و توانمندی‌های بسیار در شاخه‌های گوناگون گردشگری است و نیز با در نظر گرفتن جمعیت جوان این شهر، می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح در حوزه گردشگری، تا حدودی بر معضل بیکاری فائق آمد. با این‌وجود متأسفانه تاکنون از این موقعیت بهره مناسبی نبرده‌ایم. با نگاهی اجمالی به وضعیت موجود فضاهای گردشگری در ایران درمی‌یابیم که بیشتر این فضاها پاسخگوی نیازها و محدودیت‌های افراد دارای معلولیت نبوده لذا با عنایت به نگاه و همت ویژه دولت در راستای رشد حوزه گردشگری در کشور، لازم است در راستای توسعه آن، با نگاهی عمیق و با تدبیر و به‌صورت علمی به‌تمامی ظرفیت‌ها، محدودیت‌ها، چالش‌ها و تنگناهای فراروی معلولین نگریسته شود. البته به مدد همت مسئولین شهری در سال‌های اخیر، در شهر یزد فضاهایی برای افراد دارای معلولیت مناسب‌سازی شده است اما به دلیل عدم اطلاع‌رسانی مناسب، کمتر مورد استفاده این افراد قرار می‌گیرد. طبق بررسی‌های انجام‌شده توسط کارشناسان معماری وزارت راه و شهرسازی، شهر یزد از جمله نقاط مناسب کشور برای تبدیل شدن به شهر در دسترس و شهر دوستدار معلول است. تاکنون بیش از ده نقطه از این‌به‌تاریخی و معابر بافت جهانی یزد مناسب‌سازی شده است. همچنین با توجه به این‌که رشد اقتصادی از اهداف اساسی هر کشوری است، توسعه این نوع از گردشگری می‌تواند در کنار ارتقای فرهنگ مشارکت اجتماعی و غرور شهروندی، سبب ایجاد اشتغال پایدار و تشویق کارآفرینان و ایجاد محیطی خلاق و نوآور شده و راه را برای رسیدن به توسعه پایدار هموار سازد و جامعه‌ای پویا مناسب برای تمامی اقشار جامعه فراهم سازد. توسعه گردشگری معلولین می‌تواند زمینه تعامل و ارتباط هرچه بیشتر معلولین را با آحاد جامعه فراهم کند. این نوع گردشگری همچون دیگر انواع گردشگری پیامدهای خاص خود را نیز دارد. از این جمله می‌توان به توسعه فرهنگی اجتماعی، توسعه سطح گردشگری و توسعه توان اقتصادی اشاره نمود. البته این نوع از گردشگری نیز می‌تواند پیامدهای منفی خاص خود را نیز به همراه داشته باشد که می‌توان با مدیریت صحیح و آموزش مناسب، به حداقل رساند. در این راستا تجارب موفق بارسلونای اسپانیا، می‌تواند در بهبود عملی گردشگری دسترس‌پذیر کمک شایانی کند. نتایج پژوهش حاضر با مطالعه اسعدی و سعید (۱۳۹۴) که متغیرهای آموزش، وضعیت هتل‌ها و آگاهی از نیازهای گردشگران را عواملی مهم در جذب گردشگران به استان یزد دانسته و نیز سیاست‌های دولت، وضعیت حمل‌ونقل و فقدان بسترهای اقتصادی مناسب برای سرمایه‌گذاری را از دلایل ضعف آن برشمرده، مطابقت دارد. این مطالعه همچنین نتایج پژوهش نوروزی و همکاران (۱۳۹۹) را که مشکلات موجود در حوزه گردشگری معلولین را تمرکزگرایی سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی در پایتخت، عدم مسئله‌شناسی دقیق شهری، ضعف ساختارهای سازمانی استانی در زمینه گردشگری و عدم تناسب امکانات و

ظرفیت‌های این ساختارها با مسائل و ظرفیت‌های شهر و علی‌الخصوص عدم مناسب‌سازی زیرساخت‌های اقامتی شهر برای گروه‌های ویژه همچون معلولین می‌داند، را تأیید می‌کند. همچنین نتایج این پژوهش هم‌راستا با نتایج پژوهش بهزادی و همکاران (۱۳۹۷) می‌باشد. در این پژوهش الگویی جهت مناسب‌سازی فضاهای گردشگری جهت دسترسی معلولین و جانبازان، ارائه شد. در توسعه مدل تئوریک پژوهش حاضر، روابط مؤلفه‌ها و مقوله‌ها با داده‌های فرآیند تحقیق به تصویر کشیده شده است. بر اساس مدل طراحی شده در این پژوهش، به دست‌اندرکاران، مدیران و برنامه‌ریزان در حوزه گردشگری پیشنهاد می‌گردد شرایط علی تأثیرگذار بر پدیده گردشگری معلولین و جانبازان شامل ارتقاء جایگاه بین‌المللی گردشگری و نیازهای خاص جامعه معلولین و جانبازان را مدنظر قرار دهند زیرا در صورت عدم درک صحیح و شایسته این شرایط، شناسایی مشکلات و مسائل مربوط به این حوزه از گردشگری به‌صورت جامع و دقیق ممکن نخواهد شد و در نتیجه امر مدیریت و برنامه‌ریزی در این حوزه را با دشواری روبرو خواهد کرد. پس از مطالعه شرایط علی، می‌باید از بسترهای موردنیاز در قالب شرایط زمینه‌ای از قبیل روان‌شناختی، نیروی انسانی و ساختاری اطمینان حاصل نموده و در راستای بهبود شرایط زمینه‌ای اقدامات لازم را به انجام رساند. لازم به ذکر است می‌بایست در هنگام انتخاب استراتژی‌ها و اقدامات مؤثر در این زمینه به شرایط مداخله‌گر از قبیل نقش دولت، موانع زیرساختی و عوامل اقتصادی توجه گردد تا متولیان امر در انتخاب استراتژی‌های خود دچار اشتباه نشوند. از جمله راهکارهای توسعه گردشگری معلولین و جانبازان نیز می‌توان به مشارکت محوری، عملکردگرایی و ارتباطات اشاره نمود. همچنین علی‌رغم وجود ظرفیت بسیار بالا و پتانسیل‌های بالقوه در کشور ما برای ایجاد امکانات لازم و برگزاری تورهای ویژه معلولین و سالمندان و باوجود آمار بالای معلولین در داخل ایران و نیز در استان یزد، این‌گونه تورها به‌ندرت اجرا می‌شوند و عدم وجود زیرساخت‌ها و امکانات موردنیاز برای اجرای آن‌ها، باعث گردیده علاوه بر جمعیت موردنظر داخلی، حجم زیادی از گردشگران معلول و ناتوان دیگر کشورها را نیز که مایل به مسافرت به ایران هستند و نیز همراهان آنان (با توجه به این‌که این افراد در بیشتر موارد به‌تنهایی سفر نمی‌کنند)، نادیده گرفته شوند و این شاخه از گردشگری که انسان دوستانه و بر حسب اتفاق بسیار سودآور نیز هست، کنار گذاشته شود و این در حالی است که کشورهای همسایه در این زمینه در حال پیشی گرفتن می‌باشند. بنابراین نیاز است با همت مدیران و مسئولین ذی‌ربط، امکانات موجود اصلاح و زیرساخت‌های جدید گسترش یابد.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- ۱) اذانی، مهری؛ کهزادی، اسفندیار؛ رحیمی، علیرضا؛ بابانسیب، رسول (۱۳۹۳) ارزیابی میزان تناسب فضاهای شهری با معیارهای دسترسی معلولان و رتبه‌بندی مناطق شهری (مورد مطالعه: شهر دو گنبدان)، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، سال ۱۸، شماره ۵۰، صص. ۲۸-۱.
- ۲) اسدی گندمانی، رقیه؛ نسائیان، عباس؛ نصیری، سمانه (۱۳۹۶) تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر تاب‌آوری و سازگاری نوجوانان با معلولیت جسمی، نشریه پرستاری کودکان، دوره ۳، شماره ۳، صص. ۲۷-۲۰.
- ۳) اسعدی، میرمحمد و سعیدا اردکانی، سعید (۱۳۹۴) ارائه مدلی پویا جهت توسعه گردشگری تاریخی: مورد مطالعه استان یزد، کاوش‌های مدیریت بازرگانی، سال ۷، شماره ۱۴، صص. ۱۶۷-۱۴۷.
- ۴) امیری، علیرضا (۱۳۹۵) ارتباط بین موانع محیطی، نگرش‌ها و سیستم‌ها با میزان مشارکت و دسترسی افراد دارای ناتوانی به مکان‌های عمومی، همایش ملی مناسب‌سازی اماکن و معابر جهت تسهیل در تردد و دسترسی آسان، تهران، صص. ۲۹-۲۲.
- ۵) اقبالی، سید رحمان (۱۳۸۵) مناسب‌سازی محیط‌های شهری با تأکید بر امکان بهره‌وری پیاده، تهران، همایش ملی مناسب‌سازی محیط شهری.
- ۶) آهنگران، جعفر؛ موسوی بازرگان، سیدجلال؛ نظری اورکانی، سولماز (۱۳۹۳) تدوین الگوی گردشگری قابل‌دسترس، گردشگری، دوره ۲، شماره ۲، صص. ۲۰-۱۱.

- ۷) ایمان، محمد تقی (۱۳۸۸) مبانی پارادایمی روش‌های کمی و کیفی تحقیق در علوم انسانی، قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
- ۸) بازرگان، عباس (۱۳۸۷) مقدمه‌ای بر روش‌های تحقیق کیفی و آمیخته: رویکردهای متداول در علوم رفتاری، چاپ اول، تهران: دیدار.
- ۹) برزیده، فرخ؛ باباجانی، جعفر؛ عبداللهی، احمد (۱۳۹۷) طراحی الگوی هویت در قضاوت حسابرسی با رویکرد مبتنی بر نظریه داده بنیاد، دانش حسابرسی، سال ۱۸، شماره ۷۱، صص. ۳۶-۵۰.
- ۱۰) بهزادی، صدیقه؛ رهنما، محمدرحیم؛ جوان، جعفر؛ عنابستانی، علی‌اکبر (۱۳۹۷) شناسایی عوامل کلیدی مؤثر بر توسعه گردشگری با رویکرد آینده‌نگاری (مطالعه موردی: استان یزد)، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، دوره ۹، شماره ۳۳، صص. ۳۷-۵۲.
- ۱۱) پوراحمد، احمد؛ زیاری، کرامت‌الله؛ حاتمی‌نژاد، حسین؛ رضایی‌نیا، حسن (۱۳۹۷) تحلیلی بر ماهیت فضای عمومی در پروژه‌های بزرگ‌مقیاس گردشگری شهری بر اساس نظریه تولید اجتماعی فضا، فصلنامه گردشگری شهری، دوره ۵، شماره ۲، صص. ۱۳۵-۱۵۹.
- ۱۲) حسن‌زاده، مهرنوش و سلطان‌زاده، حسین (۱۳۹۶) تدوین مدل مفهومی تحقق پایداری بافت‌های تاریخی با رویکرد راهبردی برنامه‌ریزی بازآفرینی، باغ نظر، سال ۱۴، شماره ۵۶، صص. ۷۰-۵۵.
- ۱۳) دانایی‌فرد، حسن و امامی، سید مجتبی (۱۳۸۶) استراتژی‌های پژوهش کیفی: تأملی بر نظریه‌پردازی داده بنیاد، اندیشه مدیریت، سال ۱، شماره ۲، صص. ۶۹-۹۷.
- ۱۴) زارع اشکذری، سیدمحمد؛ سقایی، محسن؛ موسوی، میرنجف؛ مختاری، رضا (۱۳۹۵) تحلیلی بر نقش جاذبه‌های میراث فرهنگی در توسعه و جذب گردشگری شهری در ایران مرکزی (شهر یزد)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۸، شماره ۳، صص. ۴۲۷-۴۰۷.
- ۱۵) صباغ کرمانی، مجید و امیریان، سعید (۱۳۷۹) بررسی اثرات اقتصادی توریسم در جمهوری اسلامی ایران با استفاده از تحلیل داده و ستاده، پژوهش‌های بازرگانی، دوره ۴، شماره ۱۶، صص. ۸۳-۵۷.
- ۱۶) صرامی، حسین؛ اذانی، مه‌ری؛ مومن‌زاده، فرزانه (۱۳۹۰) ارزیابی فضاهای گردشگری شهر اصفهان با معیار دسترسی معلولین با استفاده از مدل SWOT، همایش گردشگری و توسعه پایدار، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.
- ۱۷) ظهیری‌نیا، مصطفی (۱۳۹۰) بررسی پیامدهای فردی و اجتماعی معلولیت، پژوهش‌نامه فرهنگی هرمزگان، شماره پیاپی ۱-۲، صص. ۱۸۴-۱۶۲.
- ۱۸) فردیان، مهدی (۱۳۹۵) مطالعه علل و پیامدهای اجتماعی ضعف مناسب‌سازی شهری برای معلولان در ایران، همایش ملی مناسب‌سازی اماکن و معابر، سازمان بهزیستی، صص. ۲۶۴-۲۵۵.
- ۱۹) کردی سرجاز، نادر؛ محمودزاده، سیدمجتبی؛ فرخ‌منش، کامران (۱۳۹۳) الگوی سفر افراد دارای معلولیت، جانبازان و سالمندان به‌عنوان بخشی از بازار گردشگری، دومین همایش ملی پژوهش‌های کاربردی در جغرافیا و گردشگری، تهران، دانشگاه جامع علمی و کاربردی.
- ۲۰) فرهادی‌خواه، حسین؛ زیاری، کرامت‌الله؛ آروین، محمود؛ ظفری، مسعود (۱۳۹۷) برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری مطالعه موردی: باغات سنتی شهر قزوین، فصلنامه گردشگری شهری، دوره ۵، شماره ۴، صص. ۱۷۰-۱۵۳.
- ۲۱) محمدی، محمود و چنگلواپی، یونس (۱۳۹۲) ارزیابی مؤلفه‌های کیفیت فضای شهری بر میزان مطلوبیت مسیرهای پیاده گردشگری (مورد پژوهی اولویت‌بندی مسیرهای گردشگری پیاده در شهر اصفهان)، نشریه معماری و شهرسازی ایران، شماره ۵، صص. ۳۲-۱۵.
- ۲۲) معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران (۱۳۹۰) ضوابط و دستورالعمل‌های مناسب‌سازی فضاهای شهری و سامانه‌های حمل‌ونقل برای افراد معلول جسمی و حرکتی.
- ۲۳) مقامی، امیر و امیرشاکرمی، مریم‌سادات (۱۳۹۷) حق تفریح و فراغت معلولین در پرتو اسناد بین‌المللی، مجله مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز، دوره ۱۰، شماره ۱، صص. ۳۴۴-۳۰۵.
- ۲۴) منتظری، مرجان و براتی، ناصر (۱۳۹۳) برنامه‌ریزی راهبردی توسعه گردشگری، رهیافتی کارآمد جهت تحقق گردشگری پایدار (مطالعه موردی: شهر یزد)، هفت شهر، دوره ۴، شماره ۴۷ و ۴۸، صص. ۵۷-۴۰.
- ۲۵) نوروزی، قدرت‌الله؛ دهقانی، حمید؛ عباسی، علی (۱۳۹۹) حقوق شهروندی افراد دارای معلولیت در گردشگری قابل‌دسترس

مقایسه تطبیقی بارسلونا و اصفهان، حقوق پزشکی، سال ۱۴، شماره ۵۲، صص ۱۶۵-۱۸۹.

- (۲۶) هرنندی، عطاءالله و میرزاییان، پیوند (۱۳۹۶) تبیین مدل جذب گردشگر سلامت: با استفاده از راهبرد تئوری داده بنیاد کلاسیک، فصلنامه گردشگری شهری، دوره ۴، شماره ۱، صص ۸۷-۹۱.
- 27) Barzideh, Farrokh. & Babajani, Jafar. & Abdollahi, Ahmad. (2015) Designing an Identity Model in Auditing Judgment with an Approach Based on Data Foundation Theory, Auditing Knowledge, Vol.18, No.71, pp. 5-36. [In Persian].
 - 28) Agovino, M. & Casaccia, M. & Garofalo, A. & Marchesano, K. (2017) Tourism and disability in Italy. Limits and opportunities, Tourism Management Perspectives, Vol. 23, pp. 58-67.
 - 29) Ahangaran, Jafar. & Mousavi Bazargan, Seyed Jalal. & Nazari Orkani, Solmaz. (2014) Developing an Accessible Tourism Model, Tourism, Vol.2, No.2, pp.11-20. [In Persian].
 - 30) Amiri, Alireza. (2016) The relationship between environmental barriers, attitudes and systems with the level of participation and access of people with disabilities to public places, National Conference on Adaptation of Places and Passages to facilitate traffic and easy access, Tehran, pp.29-22. [In Persian].
 - 31) Asadi Gandmani, Roghayeh. & Nesaian, Abbas. & Nasiri, Samaneh. (2017) The effect of life skills training on resilience and adaptation of adolescents with physical disabilities, Journal of Pediatric Nursing, Vol.3, No.3, pp. 20-27. [In Persian].
 - 32) Asadi, Mir Mohammad. & Saeeda Ardakani, Saeed. (2015) Presenting a Dynamic Model for the Development of Historical Tourism: A Case Study of Yazd Province, Business Management Explorations, Vol.7, No.14, pp.147-167. [In Persian].
 - 33) Azani, Mehri. & Kohzadi, Esfandiar. & Rahimi, Alireza. & Babansab, Rasoul. (2014) Assessing the appropriateness of urban spaces with accessibility criteria for the disabled and ranking of urban areas (Case study: Shahr Do Gonbadan), Geography and Urban Planning, Vol.18, No.50, pp. 1-28. [In Persian].
 - 34) Bazargan, Abbas. (2008) Introduction to Qualitative and Mixed Research Methods: Common Approaches in Behavioral Sciences, First Edition, Tehran: Didar. [In Persian].
 - 35) Behzadi, Sedigheh. & Rahnama, Mohammad Rahim. & Young, Jafar. & Anabestani, Ali Akbar. (2018) Identification of key factors affecting tourism development with a futuristic approach (Case study: Yazd province), Geographical studies of arid regions, Vol.9, No.33, pp. 37-52. [In Persian].
 - 36) Buhalis, D. & Michopoulou, E. & Eichhorn, V. & Miller, G. (2005) Accessibility Market and Stakeholder Analysis- one-stop-shop for Accessible Tourism in Europe (OSSATE) Surrey, United Kingdom: University of Surrey.
 - 37) Danaeifard, Hassan. & Emami, Seyed Mojtaba. (2007) Qualitative Research Strategies: A Reflection on Data Foundation Theory, Management Thought, Vol.1, No.2, pp.69-97. [In Persian].
 - 38) Darcy, S. & Mc Kercher, B. & Schweinsberg, S. (2020) From tourism and disability to accessible tourism: a perspective article, Tourism Review, Vol. 75, No.1, pp.140-144.
 - 39) Deputy of Urban Planning and Architecture of Tehran Municipality (2011) Criteria and instructions for the adaptation of urban spaces and transportation systems for people with physical and mobility disabilities. [In Persian].
 - 40) Eghbali, Seyed Rahman. (2006) Adaptation of urban environments with emphasis on the possibility of pedestrian productivity, Tehran, National Conference on Urban Adaptation. [In Persian].
 - 41) Fardian, Mehdi. (2016) Study of social causes and consequences of poor urban adaptation for the disabled in Iran, National Conference on Adaptation of Places and Passages, Welfare Organization, pp. 264-255. [In Persian].
 - 42) Farhadikhah, Hussein. & Ziari, Keramatullah. & Arvin, Mahmoud. & Zafari, Massoud (2015) Strategic Planning for Tourism Development Case Study: Traditional Gardens of Qazvin, Journal Urban Tourism, Vol.5, No.4, pp.153-170. [In Persian].
 - 43) Gobster, A. (2002) Managing Urban Parks for a Racially and Ethnically Diverse Clientele, USDA Forest Service North Central Research Station Chicago, Illinois, USA Leisure Sciences, No.24, pp.143-159.
 - 44) Hannaford S. (2011) Living outside inside: A disabled woman's experience: Towards a social and political perspective, Berkeley, CA: Canterbury Press, pp.1-118.
 - 45) Harandi, Ataollah. & Mirzaeian, Payvand. (2017) Explaining the model of health tourist attraction: Using the data theory strategy of the Classical Foundation, Journal Urban Tourism, Vol.4, No.1, pp. 87-91. [In Persian].
 - 46) Hassanzadeh, Mehrnoosh. & Soltanzadeh, Hossein. (2017) Development of a conceptual model for achieving the stability of historical contexts with a strategic approach to regeneration planning, Baghe Nazar, Vol. 14, No. 56, p. 55-70. [In Persian].
 - 47) IITM (2010) A Report on Problems and Prospects of Accessible Tourism in India. Indian Institute

- of Tourism and Travel Management. <http://www.iittm.org>
- 48) Iman, Mohammad Taghi. (2009) Paradigmatic foundations of quantitative and qualitative research methods in the humanities, Qom: Research Institute and University. [In Persian].
 - 49) Johnson, B. & Christensen, L. (2008) Educational research: Quantitative, qualitative and mixed approaches, 3rd Edition, Los Angeles: Sage Publicatio.
 - 50) Kurdi Sarjaz, Nader. & Mahmoudzadeh, Seyed Mojtaba. & Farkhomanesh, Kamran. (2014) Travel model of people with disabilities, veterans and the elderly as part of the tourism market, the second national conference on applied research in geography and tourism, Tehran, Comprehensive University of Science and Technology. [In Persian].
 - 51) Maghami, Amir. & Amir Shakermi, Maryam Sadat. (2018) The right of recreation and leisure of the disabled in the light of international documents, Journal of Legal Studies, Shiraz University, Vol.10, No.1, pp. 305-344. [In Persian].
 - 52) Mohammadi, Mahmoud. & Changlouai, Younes. (2013) Evaluation of urban space quality components on the desirability of tourist sidewalks (case study of prioritization of sidewalks in Isfahan), Iranian Journal of Architecture and Urban Planning, No.5, pp.15-32. [In Persian].
 - 53) Montazeri, Marjan. & Barati, Nasser. (2014) Strategic planning of tourism development, an efficient approach to achieving sustainable tourism (Case study: Yazd city), Haftshahr, Vol.4, No.47/48, pp.40-57. [In Persian].
 - 54) Nowruzzi, Godrat. & Deghani, Hamid. & Abbasi, Ali. (2020) Citizenship rights of people with disabilities in accessible tourism Comparative comparison of Barcelona and Isfahan, Medical Law, Vol.14, No.52, pp.165-189. [In Persian].
 - 55) Polat, N. & Hermans, E. (2016) A model proposed for sustainable accessible tourism (SAT), Journal of Tekhne, Vol.14, No.2, pp.125-133.
 - 56) Poorahmad, Ahmad. & Ziari, Keramatullah. & Hatami Nejad, Hussein. & Rezaeinia, Hassan (2018) An Analysis of the Nature of Public Space in Large-Scale Urban Tourism Projects Based on the Theory of Social Production of Space, Journal Urban Tourism, Vol.5, No.2, pp. 135-159. [In Persian].
 - 57) Sabbagh Kermani, Majid. & Amirian, Saeed. (2000) Investigating the Economic Impact of Tourism in the Islamic Republic of Iran Using Data and Output Analysis, Business Research, Vol.4, No.16, pp. 57-83. [In Persian].
 - 58) Sarami, Hussein; Azani, Mehri; Momenzadeh, Farzaneh (2011) Evaluation of tourism spaces in Isfahan with accessibility criteria for the disabled using the SWOT model, Conference on Tourism and Sustainable Development, Islamic Azad University, Hamadan Branch. [In Persian].
 - 59) Simona, A. & Foris, D. (2019) Responsible Tourism- Integrating Families with Disabled Children in Tourist Destinations, Sustainability, No.11, pp.1-18.
 - 60) Strauss, A. & Corbin, J. (1990) Basics of Qualitative research: Grounded Theory Procedures and techniques, Newbury Park, CA: Sage Publications.
 - 61) Strauss, A. & Corbin, J. (2008) Basics of Qualitative research: techniques and procedures for developing grounded Theory (3rd ed) Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
 - 62) Sukma Lestari, N. & Dyah Wiastuti, R. (2019) Fostering the Shopping Malls Accessibility to Encourage the Sustainable Tourism. The 2nd International Conference on Inclusive Business in the Changing World. Hotel Management Department, Faculty of Economics & Communication, Bina Nusantara University, Jakarta, Indonesia, pp. 613- 621.
 - 63) United Nations. (2016) Disability in SDGs Indicators. Retrieved from <http://www.un.org>
 - 64) UNWTO. (2013) Recommendations on Accessible Tourism. Published by the World Tourism Organization (UNWTO) Updated for the 5th T.20 Ministers' Meeting in November 2013. <http://www.unwto.org>
 - 65) UNWTO. (2016) Tourism for All-Promoting Universal Accessibility. Good Practices in the Accessible Tourism Supply Chain. Published by the World Tourism Organization (UNWTO). <http://www.unwto.org>
 - 66) Var, T. & Yesiltas, M. & Yayli, A. & Ozturk, Y. (2011) A Study on the Travel Pattern of Physically Disabled People. Asia Pacific Journal of Tourism Research, Vol.16, No.6, pp. 599-617.
 - 67) Vila, T. D. & Darcy, S. & Gonzalez, E. A. (2015) Competing for the disability tourism market-a comparative exploration of the factors of accessible tourism competitiveness in Spain and Australia, Journal of Tourism Management, Vol.47, pp.261-272.
 - 68) Zahirinia, Mostafa. (2011) A Study of Individual and Social Consequences of Disability, Hormozgan Cultural Research Journal, No.2-1, pp.162-184. [In Persian].
 - 69) Zajadacz, A. & Szmal, P. (2017) Accessible tourism for deaf people in Poland: the SITur and SITex programs as proposals for accessible urban information, International conference on universal access in human-computer interaction, pp.348-359.

- 70) Zare Ashkazari, Seyed Mohammad. & Saghaei, Mohsen. & Mousavi, Mir Najaf. & Mokhtari, Reza. (2016) An Analysis of the Role of Cultural Heritage Attractions in the Development and Attraction of Urban Tourism in Central Iran (Yazd), Human Geography Research, Vol.48, No.3, pp. 407-427. [In Persian].
- 71) Zsarnoczky, M. (2018) The Future Challenge of Accessible Tourism in the European union. Vadyba, Journal of Management, Vol. 33, No. 2, pp.39-43.